

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2019-02-27
Handläggning i
parternas utvaro

Aktbilaga
Mål nr M 968-19

RÄTTEN

Tf. chefsrådmannen Åsa Marklund Andersson och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Beredningsjuristen Charlotte Rehbäck

PARTER

Klagande

1. Naturskyddsföreningen

Ombud: OA, JH och RN

2. Sveriges Biodlares Riksförbund

3. MA

Motparter

1. Svenska Betodlarna ekonomisk förening

2. Kemikalieinspektionen

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kemikalieinspektionens beslut den 20 december 2018 i ärende nr 5.1.2.a-H18-08254, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Ansökan om nöddispens för växtskyddsmedlet Gaucho WS 70; nu fråga om inhibition

Målet föredras och mark- och miljödomstolen antecknar följande.

Kemikalieinspektionen har den 20 december 2018 beslutat att ge Svenska Betodlarna ekonomisk förening (Svenska betodlarna) dispens från kravet på produktgodkännande för och användning av växtskyddsmedlet Gaucho WS 70 (s.k. nöddispens). Dispensen gäller fr.o.m. den 15 februari 2019 t.o.m. 15 juni 2019.

Naturskyddsföreningen, Sveriges Biodlares Riksförbund (Biodlarna) och MA har överklagat Kemikalieinspektionens beslut till mark- och miljödomstolen. De har under

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

handläggningen av målet yrkat att domstolen ska besluta att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition).

Såvitt nu är av intresse för avgörande av fråga om inhibition har parterna anfört i huvudsak följande.

Naturskyddsföreningen: En tioprocentig skördenedsättning kan inte betraktas som en nödsituation, detta eftersom det rör sig inom intervallet för årlig variation av skörden. Även om växtskyddsmedlet användes varierar skördarna av sockerbetor med runt 10–15 procent årligen enligt statistik från Jordbruksverket. Vidare framgår av det överklagade beslutet att en dispens endast får användas för en begränsad användning. Det överklagade beslutet avser nästintill hela den svenska sockerbetsodlingen och kan därför inte anses vara av begränsad omfattning. Mot bakgrund av farligheten i användningen av ämnet för miljön och människors hälsa, att beslutet utgör en dispens från ett generellt förbud, att flera parter har överklagat beslutet samt att möjligheterna är små att läka den skada som uppstår om verksamheten påbörjas och tillståndet sedan upphävs eller ändras, föreligger skäl för att beslutet tills vidare inte får tas i anspråk.

Tyskland, Frankrike, Nederländerna och Storbritannien är några av de medlemsländer som odlar mest sockerbetor i EU men som inte har meddelat några dispenser för imidaklopid eller andra neonicotinoider. I Storbritannien har regeringen i oktober 2018 tagit beslut om att avslå ansökningar om nöddispens för att använda neonicotinoider för betning av sockerbetor under odlingsåret 2019.

Svenska betodlarna: Sådden av sockerbetor påbörjas omkring den 20 mars om vädret tillåter. Konsekvenserna av ett inhiberat beslut så nära odlingssäsongens start blir förödande eftersom allt frö är beställt och under leverans till odlarna. Möjligheten att avbeställa och få en ny leverans av annat utsäde är obefintlig. Om en inhibition beviljas och ett beslut i sakfrågan inte hinner avgöras tämligen omgående till odlarnas fördel kommer det inte kunna ske någon sockerbetsodling under 2019. Vid en intresseavvägning bör särskilt beaktas att växtskyddsmedlet nyligen har förbjudits, att det har använts under 20 år och i en stor del av världens produktion. Dessutom fortsätter användandet i andra

länder utanför EU och i minst 13 länder inom EU eftersom andra fullgoda alternativ ännu inte finns.

Kemikalieinspektionen: Den aktuella dispensen beviljades eftersom myndigheten anser att det för odlingsäsongen 2019 föreligger en sådan situation som avses i artikel 53 i växtskyddsmedelsförordningen, detta genom att det finns en fara för växtproduktionen som inte kan undanröjas på något annat rimligt sätt än genom betning och sådd av utsäde behandlat med Gaucho WS 70. Faran består i att skadeinsekter hotar att angripa fröna och sockerbetsplantorna i grödans tidiga utveckling och därmed förorsaka skördeminskning på i genomsnitt 10–15 procent, eller i extrema fall uppemot 50 procent för en del odlare. Noteras kan att även ett tiotal andra länder inom EU har meddelat dispenser för växtskyddsmedel innehållande neonikotinoider. I Sveriges närområde har både Danmark och Finland meddelat motsvarande dispens för Gaucho WS 70 med det verksamma ämnet imidaklopid.

Om Svenska betodlarna förhindras att utnyttja den möjlighet till sådd av behandlat utsäde som den nu överklagade dispensen tillåter, riskerar syftet med dispensen att gå förlorad under den tid som förlöper medan beslutet blir fullt ut prövat genom instansordningen.

Mark- och miljödomstolen meddelar följande

BESLUT

Slut

Mark- och miljödomstolen förordnar att Kemikalieinspektionens beslut den 20 december 2018 tills vidare inte ska gälla.

Skälen för beslutet

Ett beslut som fattats av en förvaltningsmyndighet är som huvudregel inte verkställbart förrän det har fått laga kraft (35 § förvaltningslagen). Domstolen bedömer emellertid att det överklagade beslutet är sådant att det får verkställas omedelbart och att det därmed kan bli föremål för inhibition.

Enligt 26 § andra stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden får en domstol som ska pröva ett överklagande besluta att det överklagade beslutet tills vidare inte får verkställas (s.k. inhibition). För att kunna ta ställning till ett inhibitionsyrkande behöver en viss prövning av sakfrågan i målet göras. Det krävs enligt praxis en tämligen hög grad av sannolikhet för att överklagandet kommer att bifallas eller för att verkställighet av det överklagade beslutet kommer att innebära irreparabla skador på t.ex. natur- och kulturvärden (MÖD 2011:31).

Mark- och miljödomstolen gör följande överväganden.

Enligt artikel 53 i växtskyddsmedelsförordningen får en medlemsstat i särskilda fall tillåta att ett växtskyddsmedel under höst 120 dagar släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt.

Kemikalieinspektionens beslut om att ge en nöddispens för det inom EU förbjudna växtskyddsmedlet Gaucho WS 70 innebär att det får användas inom svensk sockerbetsodling mellan den 15 februari 2019 och den 15 juni 2019. Detta utan att det är godkänt enligt huvudregeln i artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (växtskyddsmedelsförordningen) är uppfyllda. Av beaktandesats 32 i ingressen till förordningen följer att medlemsstaterna i undantagsfall bör tillåtas att produktgodkänna växtskyddsmedel som inte uppfyller villkoren i förordningen om det är nödvändigt på grund av en fara för eller hot mot växtproduktionen eller ekosystemen som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Kemikalieinspektionen har angett att det föreligger sådan fara eftersom skadeinsekter hotar att angripa fröna och sockerbetsplantorna i grödans tidigare utveckling och därmed förorsaka skördeminskning på i genomsnitt 10–15 procent.

De klagande har anfört en rad argument till varför beslutet inte bör få verkställas omedelbart medan Svenska betodlarna har anfört starka skäl däremot. Domstolen konstaterar att den berörda bestämmelsen utgör ett undantag som får tillämpas under

särskilda förhållanden och att om det överklagade beslutet får verkställas riskerar det att medföra konsekvenser för miljön som är svåra att återställa. Med beaktande av den försiktighetsprincip som gäller på miljörettens område kommer domstolen därför fram till att det föreligger skäl att förordna att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-21)

Överklagande ska ha kommit in till domstolen inom tre veckor från delgivning.
Prövningstillstånd krävs.

Charlotte Rehbäck

Protokollet uppvisat/